

EUMC Raporu'nun Önemli Başlıkları

“Avrupa Birliği’nde Müslümanlar: Ayrımcılık ve İslamofobi”

Bu basın bülteninin tüm AB dillerine ek olarak Arapça ve Türkçe’ye çevirileri bilgilendirme amacıyla yapılmıştır. İngilizce metin geçerlidir.

“Avrupa Birliği’nde Müslümanlar: Ayrımcılık ve İslamofobi”, Avrupa Birliği’ne (AB) Üye Devletler’deki Müslümanların durumu hakkında bir rapordur. Avrupa Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığını İzleme Merkezi (EUMC) tarafından hazırlanmıştır.

Bu rapor, AB’deki Müslümanlara yönelik ayrımcılığın ve İslamofobi olaylarının kapsamı ve niteliği hakkında elimizde bulunan verileri ve bilgileri incelemektedir. Ancak, bu tür olayların eksik belgelendirilmekte ve eksik bildirilmekte olduğu da bir gerçektir. Rapor, ayrıca Üye Devletler’deki iyi uygulama örneklerini sunarken ayrımcılık ve ırkçılıkla mücadeleye yönelik eylemler ve bütünleşmeyi teşvik konusunda öneriler getirmektedir.

Önemli bulgular ve sonuçlar

- ✓ Pek çok Avrupalı Müslüman, etnik kimlikleri ve/veya dinsel yaklaşımlarına bakılmaksızın iş, eğitim ve barınma alanlarında ayrımcılıkla karşılaşmaktadır.
- ✓ Müslümanlara yönelik ayrımcılık, İslamofobik tutumların yanı sıra, genellikle bunlarla içiçe geçmiş olan ırkçılık ve yabancı düşmanlığına bağlı garze de atfedilebilir. Bundan dolayı, Müslümanlara karşı düşmanlığın daha geniş kapsamda, göçmenlere ve azınlıklara yönelik yabancı düşmanlığı ve ırkçılık bağlamında, ele alınması gerekmektedir.
- ✓ Dinsel tahrikli olaylar hakkındaki veriler sınırlı olsa da, Müslümanların sözlü tehditlerden fiziksel saldırılara kadar değişen İslamofobi eylemlerine maruz kaldıkları bilinmektedir.
- ✓ Eldeki veriler, Avrupalı Müslümanların eğitimde başarı oranlarının ortalamanın altında ve işsizlik oranlarının ortalamanın üzerinde olduğunu göstermektedir. Avrupalı Müslümanlar, ortalamanın altında barınma koşullarına sahip bölgelerde nüfuslarına orantısız bir yoğunlukta oturmaktadırlar. Müslümanlar genellikle düşük vasıflı işlerde istihdam edilmekte ve düşük ücretli sektörlerde aşırı oranda temsil edilmektedirler.
- ✓ Başta gençler olmak üzere pek çok Avrupalı Müslüman sosyal ilerlemelerinin önünde engellerle karşılaşmaktadır. Bu durum, ümitsizlik ve sosyal dışlanma duygularına yol açabilmektedir.
- ✓ Irkçılık, ayrımcılık ve sosyal marjinalleşme, bütünleşmeye ve toplumsal birleşmeye yönelik ciddi tehditler oluşturmaktadır.

Avrupalı Müslümanlara yönelik ayrımcılığın kanıtları

Çalışma Şartları

Bazı Üye Devletler'de, Müslümanların işsizlik oranları yüksek olma eğilimine sahiptir. Örneğin, Britanya'da Müslümanların işsizlik oranları, hem kadın hem erkekler için, diğer dinlere mensup olanlardan fazladır. İrlanda'da 2002 nüfus sayımı, %4 olan ulusal işsizlik oranına karşın Müslümanların %11'inin işsiz olduğunu ortaya koymuştur.

Ayrımcılık deneyleri, Müslümanların ayrımcılığa maruz kaldıklarını ve sınırlı istihdam olanaklarına sahip olduklarını göstermektedir. Örneğin 2004 yılında Britanya'da, yapımcılığını BBC'nin üstlendiği bir radyo programı, İngiliz, Afrikalı veya Müslüman kökenleri çağrıştıran isimlere sahip 6 sahte adayın 50 şirkete iş başvurusunda bulunduğu bir deney gerçekleştirdi. İngiliz isimli adayların görüşmeye davet edilme oranı %25 ve Afrikalıları %13 olurken, en başarısızlar Müslüman isimliler (%9) oldu. Yine 2004 yılında Fransa'da Paris Üniversitesi, bir satış elemanı için verilen 258 iş ilanına cevaben bir dizi etnik gruba mensup olarak tanımlanabilecek standart özgeçmişler gönderdi. Kuzey Afrikalı bir kişinin olumlu bir yanıt alma şansının beş kat az olduğu görüldü.

Eğitim

Avrupalı Müslümanların karşı karşıya olduğu ayrımcılık konusunda bir başka faktör de eğitimdeki düşük başarı düzeyleridir. Göçmen nüfusun önemli kısmını Müslümanların oluşturduğu bazı Üye Devletler'de (örneğin Danimarka, Almanya ve Fransa), diğer göçmenlere kıyasla Müslümanlar arasında eğitimi tamamlama oranlarının düşük olduğu ve ortalama olarak çoğunluk nüfusundan daha düşük vasıflar elde ettikleri görülmektedir.

Göçmen öğrenci performansı hakkındaki OECD PISA çalışmaları, göçmen öğrencilerin okur-yazarlık oranlarının çoğunluk nüfusundan çok daha düşük olduğunu göstermektedir. Özellikle, göçmen ailelerin eğitim ve sosyo-ekonomik statüsünün nispeten düşük olduğu ülkelerde, göçmen kökenli olan öğrencilerle diğerleri arasındaki performans farkları daha fazla olma eğilimindedir.

Dinsel eğitim verilmesi konusunda ise Üye Devletler farklı yaklaşımlara sahiptir. Bunlar arasında resmi laik eğitim; müfredat içi İslam öğretimi; devlet okulu bağlamı içinde veya dışında sağlanan ayrı dinsel öğretim gibi sistemler bulunmaktadır. Müslüman topluluklar ayrıca özel olarak dinsel eğitim dersleri de tedarik etmektedirler. Resmi niteliklere sahip olmayan, yerel sosyal ve kültürel bilgisi çok az olan imamların üçüncü ülkelerden çağrılmasıyla ilgili endişeler bulunmaktadır.

Barınma

Müslüman olanlar da dahil olmak üzere göçmenler, genellikle çoğunluk nüfusundan daha kötü barınma koşullarına sahip olmakta, daha fazla korunmasızlık ve güvensizlikle karşı karşıya kalmaktadırlar. Barınma koşullarının iyileştirilmesinde bazı gelişmeler elde edilmiş olmakla beraber, barınmadaki eşitsizlikler büyük ölçüde, göçmenler veya göçmen çocukları gibi düşük gelir gruplarına yönelik sosyal konutların yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır.

İslamofobi olaylarına dair kanıtlar

Dinsel kaynaklı veya dinsel tahrikli suçları saptamak amacıyla elde edilen resmi verilerin güçlendirilmesi gerekmektedir. Halihazırda, ırkçı suç mağdurlarının kökenlerine ilişkin ayrıntıları gösteren adli suç veri toplama mekanizmaları sadece Britanya ve Finlandiya'da bulunmaktadır. Yalnızca Britanya, özel olarak Müslümanları nefret suçu mağdurları olarak tanımlayan veriler yayımlamaktadır.

Yine de Sivil Toplum Kurumları'ndan (STK) elde edilen resmi ve gayri resmi bilgilerin birleşimi, bazı Üye Devletler'de İslamofobi olaylarının rapor edilmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Bu olaylar, sözlü tehditlerden kişilere ve mülke yönelik fiziksel saldırılara kadar değişmektedir.

EUMC, İslamofobi ile tezahürlerini, ırkçılık hakkında uluslararası olarak kabul edilmiş standartlar ile Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler'in süregelen çalışmaları temelinde saptamaktadır.

Avrupa Birliği'nin Müslüman Toplulukları hakkında Bulgular

Mevcut demografik istatistikler Avrupa Birliği'nde ikamet eden Müslümanların sayısı hakkında yalnızca tahmini rakamlar sunmaktadır. Resmi hesaplara ve STK tahminlerine dayanan en ihtiyatlı rakam yaklaşık 13 milyon olup, AB'nin toplam nüfusunun %3,5'ine karşılık gelmektedir.

Müslümanlar, AB toplumunun ikinci en büyük dini grubunu oluşturmaktadır. AB'de yaşayan Müslümanlar farklı etnik kökenler, diller, dünyevi ve dinsel eğilimler, kültürel gelenekler ve politik görüşlerden oluşan çok çeşitli bir karışımdır.

Avrupa Birliği'nin Müslüman nüfusları arasında en yaygın olanlar Türkiye, Kuzey Afrika, Orta Doğu, Pakistan, Bangladeş ve eski Yugoslavya'dan gelen Müslümanlardır. Bunların önemli bir kısmı AB vatandaşıdır. AB'de ikamet eden bazı Müslümanların yaşadıkları ülkede uzun bir geçmişi bulunmaktadır.

EUMC özellikle aşağıdaki mevzuat ve politika konularında etkinlik beklemektedir:

EUMC, ayrımcılıkla mücadele eden ve sosyal marjinalleşmeyi ele alan önlem ve uygulamaların politik yaşamda öncelikli hale gelmesi gerektiğine inanmaktadır. Geliştirilen politikaların, pek çok Müslümanın sosyal marjinalleşmeye yol açan bir ayrımcılığa maruz kaldığını kabul etmesi gerekmektedir .

- ✓ **Mevzuat uygulanması:** Üye Devletler ayrımcılıkla mücadele direktiflerini (2000/43/AT sayılı Irk Eşitliği Direktifi ve 2000/78/AT sayılı İstihdamda Eşitlik Direktifi) tam olarak uygulamalı ve bunların eşitliği teşvik edecek belirli tedbirleri de içeren hükümlerinden daha çok yararlanmalıdır. Üye Devletler ayrıca Direktiflerin asgari yasal gereklerinin ötesine geçmeyi de amaçlamalı ve ayrımcılığa maruz kalabilecek grupların haklarının bilincinde olmalarını ve bu hakları güvence altına alacak imkanların kendilerine verilmesini sağlamalıdır.
- ✓ **İslamofobi olaylarının kaydedilmesi ve denetlenmesi:** Üye Devletler, istatistikleri Müslümanların da dahil olduğu farklı mağdur gruplarını içeren olaylara göre bölmek amacıyla, genel ırkçılık olaylarını kaydedecek mekanizmalar oluşturmaya teşvik

edilmektedir. Üye Devletler, polis eğitim programlarına ırkçılıkla mücadele ve çeşitlilik eğitimini de dahil etmeye teşvik edilmektedir.

- ✓ **Göçmenler ve azınlıklar için sosyal bütünleşme ve katılım politikaları uygulanması:** Üye Devletler, Müslümanlar dahil olmak üzere göçmenler ve azınlıklara eşit fırsatlar sağlanması ve marjinalleşmelerinin önlenmesi amacıyla destek tedbirleri uygulamaya teşvik edilmektedir. Sosyal bütünleşmeye yönelik politikalar geliştirilirken azınlıklara etkin olarak danışılmalıdır.
- ✓ **İstihdam tedbirlerinin teşvik edilmesi:** Üye Devletler, Müslümanlar da dahil olmak üzere, özellikle azınlık gençliği için istihdam olanaklarını iyileştirmeye yönelik çabalarını yoğunlaştırmaya teşvik edilmektedir. Ulusal ve yerel makamlar istihdama eşit erişimi teşvik etmek konusunda öncülük edebilirler.
- ✓ **Eğitim ve eğitici faaliyet tedbirlerinin teşvik edilmesi:** Üye Devletler eğitime erişimdeki farklılıkların sebeplerini araştırmaya teşvik edilmektedir. Üye Devletler azınlık mensubu öğrencilerin ayrı sınıflara yerleştirilmesini engellemelidir. Üye Devletler, azınlık grupların tarihinin doğru şekilde sunulmasını sağlamak amacıyla okul kitaplarının incelenmesini sağlamalıdır. Irkçılık, yabancı düşmanlığı, antisemitizm ve İslamofobi konularının tartışılması resmi okul müfredatına dahil edilmelidir.
- ✓ **Siyasi partilerin harekete geçirilmesi:** Avrupa'daki tüm siyasi partiler "İrkçi Olmayan bir Toplum için Avrupa Siyasi Partileri Şartı"¹ni imzalayıp uygulamaya teşvik edilmektedir.
- ✓ **Katılım:** Avrupalı Müslümanların kamu hayatına (örneğin politik, ekonomik, sosyal ve kültürel kurumlar ile süreçlere) daha etkin bir şekilde katılmaya teşvik edilmesi gerekmektedir.
- ✓ **Medya:** Medya, bu konuların işlenmesinde doğruluğundan ve içeriğinden emin olmak için yaptığı haberleri incelemelidir. Medya, AB'deki çeşitliliği daha iyi yansıtmak amacıyla gazeteciler için işe alım ve eğitim girişimleri uygulamaya teşvik edilmektedir. Üye Devletler, Elektronik Ticaret hakkındaki AT Direktifi'nin (2000/31/AT) 14. Maddesi uyarınca yasadışı ırkçı içeriğin yayılmasını önlemek için internet hizmet sağlayıcıları hakkında kanun çıkarmaya veya mevzuatı güçlendirmeye teşvik edilmektedir.

İslamofobiyle mücadeleye ve beraberliği güçlendirmeye yönelik uygulamalı girişimler

EUMC, Üye Devletleri pek çoğu rapor boyunca vurgulanmış olan AB'deki mevcut uygulamalı girişim örneklerinden etkin olarak faydalanmaya teşvik edilmektedir.

EUMC entegrasyonun iki yönlü bir süreç olduğuna inanmaktadır. Pek çok Avrupalı Müslüman, toplumun daha geniş kesimiyle ilişki kurmak için daha çok çaba göstermeleri gerektiğini kabul etmektedir. Aynı zamanda Avrupa'nın siyasi liderleri de anlamlı bir kültürler arası diyalogu teşvik etmek ve ırkçılık, ayrımcılık ve marjinalleşmeyle daha etkin şekilde mücadele etmek üzere daha yoğun bir çaba göstermelidir. En önemli mesele Avrupalı toplumlarda beraberliği güçlendirmektir. Bu da çeşitliliğe saygılı olmak, temel hakları korumak ve herkes için eşit fırsatlar temin etmek anlamına gelmektedir.

¹http://www.eumc.eu.int/eumc/index.php?fuseaction=content.dsp_cat_content&catid=3ef0500f9e0c5&contentid=3ef0546396bb5

Eğitim girişimleri

- ✓ Lüksemburg’da Eğitim Bakanlığı son sene öğrencilerine, dinler arası diyaloga odaklanan ve Hıristiyanlık dışındaki dinlerin insani değerlerini anlatan “instruction religieuse et morale” konulu bir ders verilmesine karar vermiştir.

Dinler arası diyalog

- ✓ Almanya’da, hedefi açıkça Müslüman topluma yönelik önyargılar ile korkuları azaltmak ve Müslüman örgütler ile çoğunluğun temsilcileri arasında önemli bir tartışma ortamı geliştirmek olan, bir dizi ‘İslam Forumu’ oluşturulmuştur. Bu forumların resmi bir statüsü bulunmayıp, bir STK tarafından başlatılmışlardır.
- ✓ Britanya’da, Müslüman, Yahudi ve Hıristiyan liderler řu anda ulusal ve yerel politikacılarla konferanslar, seminerler ve toplantılar düzenleyen Üç Din Forumu’nu oluşturmuştur.

Belediye girişimleri

- ✓ Rotterdam’da, belediye bir İslami örgütler platformu olan SPIOR’a mali destek sağlamaktadır. 1990 yılında kurulmuş olan örgüt şehirdeki Müslümanların yararlarını gözetmekte olup, sekiz etnik toplumdaki kadın ve gençlik örgütlerine kadar değişen 42 örgütü temsil etmektedir. Yakın geçmişte, önemli bir diğer amaç da Müslümanlar ve Müslüman olmayanlar arasında karşılıklı anlayışı geliştirmek olmuştur. Rotterdam konseyi şubat ve Nisan 2005 arasında dokuz ‘İslam Oturumu’ düzenlemiştir. Bu oturumlar sırasında, İslam’la ilgili olarak yeni camilerin minarelerinin yüksekliğinden eğitime ve ekonomik duruma kadar bir dizi konu tartışılmıştır.
- ✓ Britanya’da, bazı yerel devlet makamları Müslüman öğrencilerin dinsel ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması hakkında yazılı kılavuz ilkeler geliştirmiştir. Bunların en ayrıntılı ve faydalı olanlarından biri Birmingham Merkez Camii’yle ortaklaşa olarak üretilmiştir. Yerel makamlar ayrıca İslamofobiyle mücadele konusunda iyi uygulamalar da geliştirmiş olup politika belgelerinde dinsel düşmanlık ve İslamofobiye değinmektedirler.

Politika girişimleri

- ✓ Britanya’da Londra Metropolitan Polis Servisi (MET), FAIR (İslamofobi ve Irkçılıkla Mücadele Forumu) ve başka anahtar örgütlerle birlikte ‘İslamofibi – Sessizce Katlanmayın’ kampanyası için kapsamlı olarak çalışmıştır. Bu, MET tarafından 2004 yılında başlatılan, Müslümanlara yönelik suçlarla mücadele etme, İslamofobi mağdurlarına destek verme, MET’in İslamofobiyi izlemesini geliştirme ve Müslüman toplumla ilişkileri iyileştirme amaçlı büyük bir ulusal kampanyaydı.

Bu rapora, on AB Üye Devleti’ndeki Müslümanlarla yapılan derinlemesine mülakatlara dayanan, “**Ayrımcılık ve İslamofobi Algıları**” hakkındaki bir çalışma eşlik etmektedir. Bu çalışma, AB’deki pek çok Müslüman tarafından paylaşılan görüşlerin, duyguların, korkuların, hayal kırıklıklarının ve geleceğe dair umutların bir enstantanesini sunmaktadır.